

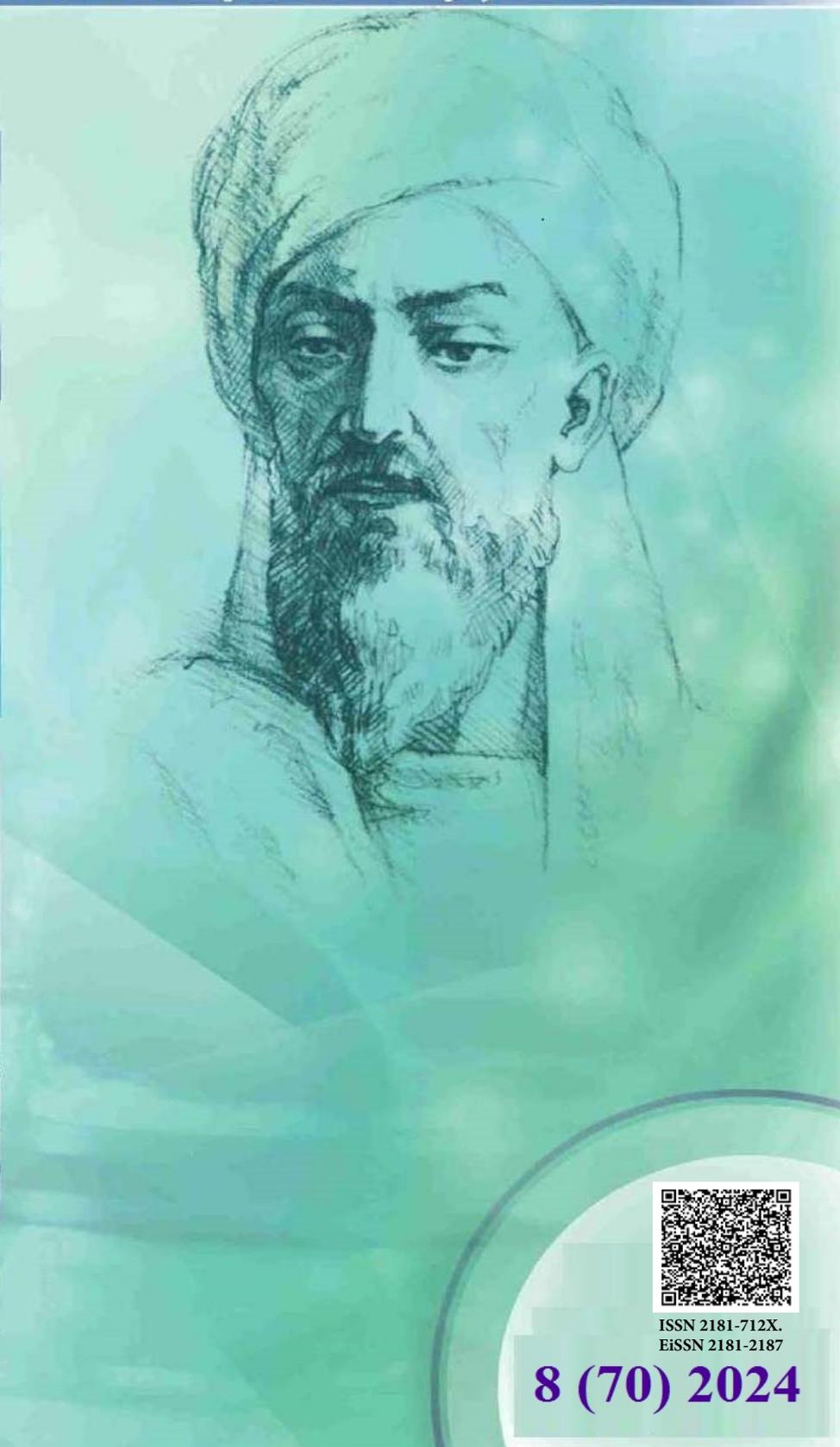
New Day in Medicine
Новый День в Медицине

NDM

TIBBIYOTDA YANGI KUN

Ilmiy referativ, marifiy-ma'naviy jurnal

AVICENNA-MED.UZ

ISSN 2181-712X.
EiSSN 2181-2187

8 (70) 2024

**Сопредседатели редакционной
коллекции:**

**Ш. Ж. ТЕШАЕВ,
А. Ш. РЕВИШВИЛИ**

Ред. коллегия:

М.И. АБДУЛЛАЕВ
А.А. АБДУМАЖИДОВ
Р.Б. АБДУЛЛАЕВ
Л.М. АБДУЛЛАЕВА
А.Ш. АБДУМАЖИДОВ
М.А. АБДУЛЛАЕВА
Х.А. АБДУМАДЖИДОВ
Б.З. АБДУСАМАТОВ
М.М. АКБАРОВ
Х.А. АКИЛОВ
М.М. АЛИЕВ
С.Ж. АМИНОВ
Ш.Э. АМОНОВ
Ш.М. АХМЕДОВ
Ю.М. АХМЕДОВ
С.М. АХМЕДОВА
Т.А. АСКАРОВ
М.А. АРТИКОВА
Ж.Б. БЕКНАЗАРОВ (главный редактор)
Е.А. БЕРДИЕВ
Б.Т. БУЗРУКОВ
Р.К. ДАДАБАЕВА
М.Н. ДАМИНОВА
К.А. ДЕХКОНОВ
Э.С. ДЖУМАБАЕВ
А.А. ДЖАЛИЛОВ
Н.Н. ЗОЛотова
А.Ш. ИНОЯТОВ
С. ИНДАМИНОВ
А.И. ИСКАНДАРОВ
А.С. ИЛЬЯСОВ
Э.Э. КОБИЛОВ
А.М. МАННАНОВ
Д.М. МУСАЕВА
Т.С. МУСАЕВ
М.Р. МИРЗОЕВА
Ф.Г. НАЗИРОВ
Н.А. НУРАЛИЕВА
Ф.С. ОРИПОВ
Б.Т. РАХИМОВ
Х.А. РАСУЛОВ
Ш.И. РУЗИЕВ
С.А. РУЗИБОВЕВ
С.А.ГАФФОРОВ
С.Т. ШАТМАНОВ (Кыргызстан)
Ж.Б. САТТАРОВ
Б.Б. САФОВЕВ (отв. редактор)
И.А. САТИВАЛДИЕВА
Ш.Т. САЛИМОВ
Д.И. ТУКСАНОВА
М.М. ТАДЖИЕВ
А.Ж. ХАМРАЕВ
Д.А. ХАСАНОВА
А.М. ШАМСИЕВ
А.К. ШАДМАНОВ
Н.Ж. ЭРМАТОВ
Б.Б. ЕРГАШЕВ
Н.Ш. ЕРГАШЕВ
И.Р. ЮЛДАШЕВ
Д.Х. ЮЛДАШЕВА
А.С. ЮСУПОВ
Ш.Ш. ЯРИКУЛОВ
М.Ш. ХАКИМОВ
Д.О. ИВАНОВ (Россия)
К.А. ЕГЕЗАРЯН (Россия)
DONG JINCHENG (Китай)
КУЗАКОВ В.Е. (Россия)
Я. МЕЙЕРНИК (Словакия)
В.А. МИТИШ (Россия)
В.И. ПРИМАКОВ (Беларусь)
О.В. ПЕШИКОВ (Россия)
А.А. ПОТАПОВ (Россия)
А.А. ТЕПЛОВ (Россия)
Т.Ш. ШАРМАНОВ (Казахстан)
А.А. ЩЕГОЛОВ (Россия)
Prof. Dr. KURBANHAN MUSLUMOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. DENIZ UYAK (Germany)

**ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН
НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ
NEW DAY IN MEDICINE**

*Илмий-рефератив, маънавий-маърифий журнал
Научно-реферативный,
духовно-просветительский журнал*

УЧРЕДИТЕЛИ:

**БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ООО «ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН»**

Национальный медицинский
исследовательский центр хирургии имени
А.В. Вишневского является генеральным
научно-практическим
консультантом редакции

Журнал был включен в список журнальных
изданий, рецензируемых Высшей
Аттестационной Комиссией
Республики Узбекистан
(Протокол № 201/03 от 30.12.2013 г.)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

М.М. АБДУРАХМАНОВ (Бухара)
Г.Ж. ЖАРЫЛКАСЫНОВА (Бухара)
А.Ш. ИНОЯТОВ (Ташкент)
Г.А. ИХТИЁРОВА (Бухара)
Ш.И. КАРИМОВ (Ташкент)
У.К. КАЮМОВ (Тошкент)
Ш.И. НАВРУЗОВА (Бухара)
А.А. НОСИРОВ (Ташкент)
А.Р. ОБЛОКУЛОВ (Бухара)
Б.Т. ОДИЛОВА (Ташкент)
Ш.Т. УРАКОВ (Бухара)

8 (70)

2024

август

www.bsmi.uz

<https://newdaymedicine.com> E:

ndmuz@mail.ru

Тел: +99890 8061882

UQK 615.322

FITOTERAPIYANING HOZIRGI HOLATI: DOZLASH SHAKLLARI, DOZALARI VA O'TIB DORILAR

Rustamov N.S. Email: RustamovN@mail.ru
Ergasheva N.O. Email: ErgashevaN@mail.ru

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi huzuridagi Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini oshirish markazi O'zbekiston Toshkent sh., Mirzo Ulug'bek tumani, Parkentskaya ko'chasi 51-uy Tel: +998 (71) 268-17-44 E-mail: info@tipme.uz

✓ Rezyume

O'simliklarni davolash eng qadimgi davolash usullaridan biridir. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) tadqiqoti va ekspert xulosalari davolashning muqobil shakllariga, jumladan, o'simlik dori vositalariga talab ortib borayotganidan dalolat beradi. Maqolada zamonaviy davrda dorivor o'simliklardan foydalanish, jahon amaliyotida dorivor o'simliklardan foydalanish chastotasi va sabablari haqida dolzarb ma'lumotlar keltirilgan. O'simlik materiallari sifatini baholash, yig'ish, tayyorlash va ulardan foydalanish bo'yicha JSST hujjatlarining umumiy ko'rinishi, shuningdek, JSSTning 2014-2023 yillarga mo'ljallangan an'anaviy tibbiyot strategiyasining asosiy qoidalari keltirilgan. Shuningdek, dorivor o'simliklar tarkibidagi tarkibiy qismlarning xususiyatlari, shuningdek, o'simlik dori vositalarining dozalash shakllari va dozalari haqida ma'lumot mavjud.

Kalit so'zlar: o'simlik tibbiyoti, dorivor o'simliklar bilan davolash tamoyillari va qoidalari, muqobil terapiya, patologiya, diagnostika, dorivor o'simliklar

CURRENT STATUS OF PHYTOTHERAPY: DOSAGE FORMS, DOSES, AND MEDICINES

Rustamov N.S. Email: RustamovN@mail.ru
Ergasheva N.O. Email: ErgashevaN@mail.ru

Center for the Development of Professional Qualifications of Medical Workers under the Ministry of Health of the Republic of Uzbekistan, Tashkent city, Mirzo Ulugbek district, Parkentskaya street, 51 Phone: +998 (71) 268-17-44 E-mail: info@tipme.ru

✓ Resume

Herbal medicine is one of the oldest forms of medicine. World Health Organization (WHO) research and expert opinions indicate a growing demand for alternative forms of treatment, including herbal medicines. The article provides current information about the use of medicinal plants in modern times, the frequency and reasons for the use of medicinal plants in world practice. An overview of WHO documents on the quality assessment, collection, preparation and use of herbal materials, as well as the main provisions of the WHO strategy for traditional medicine for 2014-2023 are presented. There is also information about the properties of the constituents of medicinal plants, as well as dosage forms and dosages of herbal medicines.

Key words: herbal medicine, principles and rules of treatment with medicinal plants, alternative therapy, pathology, diagnostics, medicinal plants

Dolzarligi

Dorivor o'simliklardan foydalanish terapiyaning eng qadimgi usullaridan biridir. Tabiiy resurslardan foydalanishning ko'p asrlik tajribasi tufayli floraning xilma-xilligidan eng ko'p ishlatiladigan o'simliklar guruhi aniqlandi. Ushbu o'simliklarning ayrimlarining faol komponentlari farmatsevtika vositalarini yaratish uchun asos bo'lib xizmat qildi. Bundan tashqari, 2007 yilda Milliy saraton instituti (NCI) tomonidan o'tkazilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, so'nggi 25 yil ichida ishlab chiqarilgan farmatsevtika vositalarining uchdan ikki qismi tabiiy kelib chiqishi bo'lgan [1]. 1940 yildan 2014

yilgacha ishlatilgan saratonga qarshi dorilarning tarkibiy qismlari tahlili shuni ko'rsatdiki, 175 ta tasdiqlangan kichik molekullarning 49 foizi tabiiy kelib chiqishi [1] (masalan, paklitaksel saratonga qarshi dori tarkibida Tinch okeani yew komponentlari mavjud; Latin *Taxus brevifolia*). Tabiiy kelib chiqishi birikmalariga oq toldan (*Salix alba*) ajratilgan atsetilsalitsil kislotasi ham kiradi. Sesquiterpen lakton artemisinin 1972 yilda xitoylik farmakolog Tu Youyou tomonidan kashf etilgan bo'lib, u ushbu kashfiyot uchun 2015 yilda fiziologiya yoki tibbiyot bo'yicha Nobel mukofotining yarmiga sazovor bo'lgan. *Artemisia annua* dan olingan dori Artemisinin hozirgi vaqtda bezgak parazitlarining oldingi avlod dori vositalariga chidamliligi ortib borayotganligi sababli ko'plab mamlakatlarda bezgak uchun birinchi darajali davolash sifatida qo'llaniladi. Tabiatda dorivor birikmalarni izlash dolzarbligicha qolmoqda va davom etmoqda.

O'simlik dori vositalaridan foydalanish: jahon amaliyoti.

Sintetik farmatsevtika sohasidagi yutuqlarga qaramay, butun dunyoda o'simlik tibbiyotiga qiziqish davom etmoqda. Turli mintaqalarda o'simlik terapiyasiga kuchli ustunlik ko'pincha ijtimoiy va madaniy omillarga bog'liq. Kam daromadli mamlakatlarda o'simlik dori-darmonlari nisbatan arzonligi va zamonaviy tibbiyot tomonidan buyurilgan an'anaviy dori vositalariga nisbatan ko'proq mavjudligi tufayli jozibador. Bundan tashqari, rivojlanayotgan mamlakatlarda cheklangan miqdordagi o'qitilgan sog'liqni saqlash mutaxassislari bo'lishi mumkin, bu esa an'anaviy davolash usullaridan foydalanadigan amaliyotchilarning ko'payishiga olib keladi [2, 3]. Rivojlangan mamlakatlarda o'simliklarni davolash mashhur usul bo'lib qolmoqda [4-6]. Yuqori daromadli mamlakatlarga bo'lgan qiziqish, asosan, muqobil davolash usullarini tabiiyroq va shuning uchun xavfsizroq deb targ'ib qiluvchi ommaviy axborot vositalari tomonidan shakllantiriladi [7, 8].

Avstraliyada o'tkazilgan tadqiqotga ko'ra, an'anaviy va muqobil davolash usullaridan foydalanadigan bemorlar o'rtasida o'tkazilgan so'rovlar shuni ko'rsatdiki, ushbu davolash shakllarini izlashga motivatsiya an'anaviy davolash usullarining samarasizligi, shuningdek, sog'lom turmush tarzini saqlashga bo'lgan kuchli majburiyat bilan bog'liq [9].

Germaniya boshqa rivojlangan davlatlar orasida o'simlik tibbiyotiga ko'proq sodiqligi bilan ajralib turadi. Yuqorida aytib o'tilgan sabablarga qo'shimcha ravishda, bu sog'liqni saqlash tizimining o'ziga xos xususiyatlari bilan ham bog'liq: mamlakatda 12 yoshgacha bo'lgan barcha bolalar va rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun o'simlik dori-darmonlari va boshqa tasdiqlangan muqobil tibbiyot shakllari uchun kompensatsiya sxemasi mavjud. tug'ilgandan 18 yoshgacha. Mamlakatning turli hududlaridan kelgan 0 yoshdan 17 yoshgacha bo'lgan 17 mingdan ortiq bolalarni qamrab olgan keng ko'lamli epidemiologik tadqiqot natijalariga ko'ra, so'rovdan oldingi 7 kun ichida qariyb 6 foizi o'simlik dori vositalaridan foydalangan. 6 yoshgacha bo'lgan bolalar o'simlik dori-darmonlaridan ko'proq foydalanishgan, jinsi bo'yicha sezilarli farqlar yo'q, o'smirlik guruhida esa qizlar o'simlik dori vositalarini afzal ko'rishgan. O'simlik dori-darmonlariga ijobiy munosabatda bo'lgan ota-onalar asosan yuqori ijtimoiy tabaqadan edi va immigrant emas edi. Shuningdek, ular o'z farzandlarining sog'lig'i haqida qayg'urmaydigan ota-onalardan ko'ra dorivor o'simliklarni afzal ko'rishgan [10]. 1998 yildan 2007 yilgacha AQShning 48 shtatida 0 dan 11 yoshgacha bo'lgan 3000 ga yaqin bolaning qonuniy vakillari o'rtasida o'tkazilgan so'rovda o'simlik dori vositalaridan foydalanishning past ko'rsatkichlari aniqlangan, respondentlarning 0,5% dan kamrog'i kasallikdan 7 kun oldin kamida bitta o'simlik qo'shimchasini olgan. so'rov [o'n bir]. Italiyadagi 6000 ta oilaning 2,4 foizi o'tgan yil davomida 0 dan 17 yoshgacha bo'lgan bolalarini davolash uchun o'simlik preparatlaridan foydalanganliklarini ma'lum qilishdi [11, 12]. Janubiy Avstraliyada 15 yoshdan oshgan bolalari bo'lgan 911 ishtirokchidan iborat namunadagi ota-onalarning 6,1 foizi o'simlik dori vositalaridan foydalanganliklarini qayd etdilar [13].

O'simliklarni an'anaviy tibbiyotga integratsiya qilish imkoniyatlari.

Mavjud vaziyatdan kelib chiqqan holda, an'anaviy tibbiyot mutaxassislarning muqobil davolash usullari, jumladan, o'simlik tibbiyoti haqidagi bilimlarini oshirishga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda. So'nggi paytlarda o'simliklarni davolash bo'yicha ilmiy nashrlar ko'paydi. PubMed ma'lumotlar bazasidan [14] (oxirgi marta 2016-yil avgust oyida foydalanilgan) "o'simlik dorisi" atamasi bo'yicha qidiruv 34289 ta natija berdi, ulardan 241 tasi 1997-yilda, 2035-da va 2014-yilda, 2015-yilda chop etilgan 1577 ta nashrlarda. Bir qator nashr etilgan ishlar kattalar va bolalarda turli xil patologiyalar uchun o'simlik dori vositalarining samaradorligini tan oladi. Biroq, shu bilan birga, yanada oqilona dizayn bilan keyingi tadqiqotlar zarurligi e'tirof etiladi, chunki zamonaviy nashrlar tadqiqotlar metodologiyasi jihatidan juda xilma-xildir [15, 16].

O'simlik tibbiyotida dorivor o'simlik materiallarini standartlashtirish katta ahamiyatga ega. O'simlikning taksonomik tasnifini to'g'ri aniqlash juda muhim, chunki bir xil turdagi turli shtammlar turli xil kimyoviy tarkibga ega bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, o'zlarni o'zingiz to'plash, agar odam yig'ish shartlari haqida etarli ma'lumotga ega bo'lmasa, zaharli o'simlikni tanlash xavfi mavjud. Dorivor o'simlik materiallari faol komponentlarning maksimal konsentratsiyasi davrida to'planishi, ekologik xavfsizlik standartlariga javob berishi va kimyoviy, radiologik va mikrobiologik nazorat orqali rasman tasdiqlanishi kerak [17].

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) 1978 yilda an'anaviy tibbiyot dasturini (WHO-TRM) boshladi. JSST 2002–2005 yillarga mo'ljallangan an'anaviy tibbiyot strategiyasini e'lon qildi va 2014–2023 yillar uchun yangilangan versiyasi hozirda mavjud. Har ikkala hujjat ham ko'plab tillarga, jumladan rus tiliga ham tarjima qilingan. An'anaviy va qo'shimcha (muqobil) tibbiyotning ahamiyati va kam baholanishi, shuningdek, ushbu muolajalarga talab ortib borayotgani tan olinadi. Strategiyaning maqsadi - terapevtik amaliyotlar va ulardan foydalanadigan mutaxassislarga oid me'yorlar va qoidalarni ishlab chiqish, shuningdek, o'simlik dori vositalarining sifati, xavfsizligi va samaradorligini tekshirishni to'g'ri olib borish orqali an'anaviy tibbiyotni mavjud sog'liqni saqlash tizimlariga integratsiya qilishdir.

Hozirgi kunda ko'plab mamlakatlarda an'anaviy va muqobil tibbiyot sohasida xizmatlar xavfsizligi va sifatini tartibga soluvchi hujjatlar ishlab chiqilgan. Birinchi an'anaviy tibbiyot strategiyasi ishga tushirilgandan beri ushbu mavzu bo'yicha uyushgan bilimlarni tibbiy ta'limga kiritgan mamlakatlar soni 39 tagacha ko'paydi. Hozirgi vaqtda dorivor xom ashyo sifatini baholash, xarid qilish va tayyorlash bo'yicha JSSTning bir qancha qoidalari amalda. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) butun dunyo mutaxassislari ishtirokida 1999 yildan 2010 yilgacha [18-22], shu jumladan rus tilida [23] dorivor o'simliklar bo'yicha bir qator monografiyalarni nashr etdi. Ushbu ilmiy ishlarda o'simlik xom ashyosining sifatiga qo'yiladigan zarur talablar, farmakologik xossalari, an'anaviy qo'llanilishi, in vitro va in vivo sharoitlarida o'tkazilgan tadqiqotlar, shuningdek, dorivor o'simliklarning toksikologiyasi va boshqa xavfsizlik ko'rsatkichlari bo'yicha ma'lumotlar berilgan.

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) quyidagi hujjatlarni nashr etishga tayyorlanmoqda:
2. Dorivor o'simliklarni qayta ishlash bo'yicha yaxshi amaliyot bo'yicha yo'riqnoma
3. O'simlik dori vositalarining sifatini nazorat qilish uchun o'simlik moddalarini tanlash bo'yicha ko'rsatmalar.
4. Zaharli dorivor o'simliklardan xavfsiz foydalanish bo'yicha batafsil tavsiflar Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining toksik dorivor o'simliklardan xavfsiz foydalanish bo'yicha yo'riqnomasida, shuningdek, alohida zaharli dorivor o'simliklar bo'yicha monografiyalarda keltirilgan.
5. O'simlik dori vositalarining xavfsizligi bilan bog'liq asosiy texnik masalalar, shu jumladan ularning boshqa dori vositalari bilan o'zaro ta'siri to'g'risidagi ma'lumotlar ko'rsatilgan.
6. An'anaviy dori vositalarining nazorat qilinadigan klinik sinovlari hisobotlarini ko'rib chiqish va tahlil qilish ularning samaradorligi va xavfsizligini har tomonlama tushunish uchun taqdim etiladi.
7. An'anaviy tibbiyotda klinik sinovlar: asosiy metodologik texnik masalalar
8. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti, Tabiatni muhofaza qilish xalqaro ittifoqi, Butunjahon yovvoyi tabiat jamg'armasi va o'simlik va hayvonot dunyosi savdo yozuvlarini tahlil qilish dasturining yovvoyi o'simlik va faunaning xalqaro savdosini monitoring qilish bo'yicha yo'riqnomalari.

Yevropa dori vositalari agentligining (EMA) O'simlik dori vositalari bo'yicha ekspert qo'mitasi (HMPC) o'z veb-saytida mavjud dalillar asosida va yuqorida qayd etilgan JSST monografiyalaridan foydalangan holda dorivor o'simliklar haqida ma'lumot berdi. Qo'mita Evropada eng ko'p ishlatiladigan dorivor o'simliklarni tanladi [24]. Dorivor o'simliklar to'g'risidagi ma'lumotlarning sifati va miqdorining xilma-xilligi sababli, Evropa Ittifoqida dorivor mahsulotlar 3 ta ro'yxatga olish maqomiga ega bo'lishi mumkin:

1. Asl sintetik farmatsevtika mahsulotini ro'yxatdan o'tkazishga o'xshash to'liq ro'yxatga olish;
2. Tasdiqlangan klinik samaradorlikni ko'rsatadigan va Evropa Ittifoqida kamida 10 yil davomida qo'llaniladigan keng tarqalgan tibbiy foydalanish;
3. Yaroqlilik muddati kamida 30 yil, shu jumladan Evropa Ittifoqida 15 yil bo'lgan an'anaviy o'simlik preparatlari [3].

Bunga qo'shimcha ravishda, ko'plab o'simlik preparatlari parhez qo'shimchalari sifatida kiritilgan. Bugungi kunda ilm-fan sezilarli yutuqlarga erishdi va buning natijasida zamonaviy yuqori texnologiyali uskunalar, xom ashyoni chuqur tahlil qilish va ularni keyingi qayta ishlashga tayyorlash uchun uskunalar, sifat va foydalanish xavfsizligining yuqori standartlariga javob beradigan materiallar va butlovchi qismlar paydo bo'ldi. Muvaffaqiyatning barcha bu elementlari dunyodagi eng yirik dorivor o'simliklar ishlab chiqaruvchilardan biri tomonidan ishlab chiqilgan va amalga oshirilgan o'simlik tibbiyoti kontsepsiyasida o'z aksini topgan.

Fitoengineering xavfsiz va samarali o'simliklarga asoslangan dori-darmonlarni yaratish uchun ilg'or tadqiqotlar va innovatsion texnologiyalar (muhandislik) orqali o'simliklarda mavjud bo'lgan faol birikmalardan (Fito) foydalanishni o'z ichiga oladi. Ushbu kontsepsiya eng zamonaviy, barqaror va innovatsion ishlab chiqarish jarayonlaridan foydalanadi, bu esa barcha dori vositalarining fitoengineering standartlariga muvofiq ishlab chiqarilishini ta'minlaydi.

Dori shakllari va o'simlik dori dozalari.

O'simlik dori shakllari suyuq, qattiq yoki yumshoq bo'lishi mumkin. Eng qimmatli va samarali shakllar orasida rezavorlar va mevalardan sabzavot sharbatlari mavjud, chunki ular kuchli holatda barcha faol moddalarni o'z ichiga oladi.

So'nggi paytlarda tibbiyot va farmakologiya sohasida tabiiy oziq-ovqat qo'shimchalarini (NDS), shu jumladan dorivor o'simliklardan olinadigan qo'shimchalarning amaliyotga integratsiyalashuvi ortib borayotgan tendentsiya kuzatilmoqda. Ushbu qo'shimchalarning 3000 dan ortiq turlari mavjud va ularning soni o'sishda davom etmoqda. Dori sifatida tasniflanmagan dori vositasini ro'yxatdan o'tkazish oddiy dori vositasini ro'yxatdan o'tkazishga qaraganda ancha tez va tejamkorroqdir. Ko'pgina ishlab chiqaruvchilar ko'pincha tijorat manfaatlaridan kelib chiqqan holda bundan foydalanadilar. Klinik sinovlardan so'ng NDDlar farmatsevtikaga o'tkazilganda sezilarli tendentsiya paydo bo'ladi.

Dorivor o'tlarning dozasi bemorning yoshiga, kasallikning tabiati va og'irligiga, o'tlarning dozalash shakliga bog'liq va gomeopatikdan kattaroq dozalarga qadar individualdir. Uyda quritilgan dorivor xom ashyoni qoshiq yoki grammda (g) dozalash mumkin, shuni yodda tutish kerakki, quruq barglar va gullar uchun 1 osh qoshiq 3-5 g, ildizlar, yog'och va po'stloq uchun - 1 osh qoshiq tengdir. 6-8 g gacha an'anaviy ravishda: o'rtacha kunlik qismi 2 kun davomida 0,5 litr suv uchun 2 osh qoshiq aralashmani tashkil qiladi, bu qulayroq yoki 1 kun davomida bir stakan suv uchun 1-2 osh qoshiq.

Boshqa tomondan, amalda ko'pchilik o'simlik tibbiyoti mutaxassislari 18 yoshdan 25 yoshgacha bo'lganlar uchun odatdagi dozaning 2/3 qismini va 25 yoshdan 60 yoshgacha bo'lganlar uchun to'liq dozani tavsiya qiladilar. Quruq o'simlik aralashmasining kunlik dozasi uchun qulay dozalash sxemasi quyidagicha: 1 yilgacha - 1/2 choy qoshiq; 1 yoshdan 3 yoshgacha - 1 choy qoshiq; 3 yoshdan 6 yoshgacha - 1 osh qoshiq; 6 yoshdan 10 yoshgacha - 1 osh qoshiq (to'liq bo'lmagan); 10 yosh va undan katta - 1-2 osh qoshiq.

So'nggi paytlarda an'anaviy o'simlik tabobati bilan bir qatorda mikrofitoterapiyadan (MPT) foydalanish tendentsiyasi mavjud bo'lib, uni tibbiyotda yangi terapevtik va profilaktika usuli sifatida ko'rsatib, kichik va juda kichik dozalarda o'simlik preparatlarini qo'llaydi [25, 26]. Yurak kasalligi bo'lgan ba'zi bemorlarda 5,0 dan 10,0 grammgacha bo'lgan o'simlik dori-darmonlarining odatdagi sutkalik dozalarini qo'llashda ularning ahvoli yomonlashishi, shu jumladan yurak urish tezligining oshishi, aritmiya, epigastriumda, o'ng hipokondriumda og'riqlar va boshqalar. Bu dozani 0,5-0,8 grammgacha, keyin esa 0,1-0,5 grammgacha va undan pastroq qilib, mikrofitoterapiyaga o'tishga olib keldi (suyultirish 14-27 marta yoki undan ko'p). Shunday qilib, Microcurrent Frequency Therapy (MFT) an'anaviy dozalar va gomeopatiya o'rtasida o'z o'rnini topdi. MTT, birinchi navbatda, asab, endokrin, immun va boshqalarni o'z ichiga olgan tananing barcha fiziologik tizimlarining funktsiyalarini muvozanatlashga qaratilgan deb ishoniladi.

Odatda davolanishni pastroq dozalardan boshlash tavsiya etiladi. Agar 2-3 hafta ichida ijobiy ta'sir kuzatilsa, bu dozalarni asosiy deb hisoblash kerak. Agar kerakli ta'sirga erishilmasa, dozani tavsiya etilgan darajaga oshirish kerak va agar ta'sir hali ham bo'lmasa, boshqa o'simlik vositasiga o'tish tavsiya etiladi.

Agar kiruvchi nojo'ya ta'sirlar yuzaga kelsa, o'simlikning dozasi 2-3 barobar kamaytirilishi kerak va agar yon ta'sir davom etsa, siz mahsulotni qabul qilishni butunlay to'xtatib, boshqa o'simlik preparatiga o'tishingiz kerak.

Xulosa

O'simlik dorivor o'simliklar va o'simlik preparatlari yordamida turli kasalliklarni davolash usuli. Ushbu davolash usuli uzoq tarixga ega va butun dunyoda keng qo'llaniladi. So'nggi yillarda o'simliklarga bo'lgan qiziqish sezilarli darajada oshdi, chunki odamlar kimyoviy davolanishga tobora ko'proq murojaat qilishadi. Ushbu maqolada biz o'simlik tibbiyotining hozirgi holatini, dozalash shakllarini, dozalarini va o'simlik vositalarini ko'rib chiqamiz.

O'simliklarni davolashda infuziyalar, damlamalar, damlamalar, ekstraktlar, kapsulalar va malhamlar kabi turli xil dozalash shakllari qo'llanilgan. Ushbu shakllarning har biri o'ziga xos xususiyatlarga va qo'llash usullariga ega. Misol uchun, infuzion o'simliklardan faol moddalarni spirt yoki suv yordamida ajratib olish orqali tayyorlangan suyuq preparatdir. Ko'pincha qabul qilish uchun ishlatiladi.

O'simlik dori-darmonlarining dozasi preparatning ko'rsatmasi va uni qo'llash maqsadiga qarab keng chegaralarda amalga oshirilishi mumkin. Odatiy doz bemorning yoshi, vazni va holatini hisobga olgan holda belgilanadi. Biroq, o'simlik preparatlari ham yon ta'sirga ega bo'lishi mumkinligini esga olish kerak, ayniqsa tavsiya etilgan dozadan oshib ketgan bo'lsa.

Shunday qilib, o'simlik dori-darmonlari zamonaviy tibbiyotda keng qo'llaniladigan xalq va tabiiy davolash usulidir. Dozalash shakllari, dozalari va o'simlik preparatlari turli kasalliklarda kerakli natijalarni berishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Biroq, mumkin bo'lgan nojo'ya ta'sirlardan qochish va davolanishning xavfsizligini ta'minlash uchun har qanday o'simlik dori-darmonlarini boshlashdan oldin professional maslahat olish kerak.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Newman D. J. Non-Insulin-Based Drug Entities Used to Treat Diabetes Type 2 Disease (T2DM), Based on Natural Products from All Sources //Journal of Natural Products. 2024;87(3):629-637.

2. Legesse F. M., Babanto A. M. Factors associated with the use of traditional medicine in Wolaita zone, southern Ethiopia //Sage Open. 2023;13(1):21582440231153038.
3. Medjidova U. M., Polukhova S. M., Kazimova A. U. Phytotherapy for gestational diabetes mellitus //SCIREA Journal of Medicine. 2023;7(2):31-39.
4. Romero-García P. A. et al. Complementary and Alternative Medicine (CAM) Practices: Elucidating the Impact on Healthcare Systems, Mechanisms, and Paediatric Applications. – 2024.
5. Islamoglu M. S. et al. Does the use of herbal medicine affect adherence to medication-a cross sectional study of outpatients with chronic disease? //European Journal of Integrative Medicine. 2021;44:101-326.
6. Hugman B., Skalli S. Pharmacovigilance and risk communication for the safe use of herbal and traditional medicines: how to promote evidence and keep people safe //Pharmacovigilance for Herbal and Traditional Medicines: Advances, Challenges and International Perspectives. – Cham: Springer International Publishing, 2022; C. 261-276.
7. Keßler C. H. S. Ayurveda, Yoga, Meditation–Traditionelle Indische Medizin und ihr Bezug zu den fünf Säulen der Naturheilkunde. – 2020.
8. Баранов А.А. и др. Современные принципы ведения детей с пищевой аллергией //Педиатрическая фармакология. 2021;18(3):245-263.
9. Malpartida A. B. et al. Mitochondrial dysfunction and mitophagy in Parkinson’s disease: from mechanism to therapy //Trends in biochemical sciences. 2021;46(4):329-343.
10. Inacio R. F. B., Pereira A. M. S., Carmona F. Consumption of medicinal plants and herbal medicines by children and adolescents with chronic conditions: a survey in a tertiary-care outpatient clinic //Medicina (Ribeirão Preto). 2023;56(1).
11. Luetzenberg F. S., Maul T. M., Wei J. L. Prevalence of prescription medication use in preschool-age children seen in pediatric otolaryngology //International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology. 2020;135:110-105.
12. Lombardi N. et al. Acute liver injury following turmeric use in Tuscany: An analysis of the Italian Phytovigilance database and systematic review of case reports //British journal of clinical pharmacology. 2021;87(3):741-753.
13. Dabekaussen K. F. A. A. et al. Association of outpatient oral macrolide use with sensorineural hearing loss in children, adolescents, and young adults //JAMA Otolaryngology–Head & Neck Surgery. 2022;148(9):820-827.
14. Skopec M. et al. Double standards in healthcare innovations: the case of mosquito net mesh for hernia repair //BMJ Innovations. 2021;7(2).
15. Stremoukhov A. A. et al. Phytotherapy of infectious & inflammatory upper airway diseases in outpatient care and general practitioner settings //PMЖ. Медицинское обозрение. 2022;6(8):419.
16. Afroze C. A. et al. Evaluation of herbal ingredients used in an ethno-polyherbal formulation for treating menorrhagia and dysmenorrhea in Bangladesh //Phytomedicine Plus. 2022;2(4):100-366.
17. Баранов А. А. и др. Состояние здоровья детей в современной России. – 2020.
18. Shikov A. N. et al. Medicinal plants from the 14th edition of the Russian Pharmacopoeia, recent updates //Journal of Ethnopharmacology. 2021;268:113-685.
19. Becker L. C. et al. Safety assessment of Eucalyptus globulus (Eucalyptus)-derived ingredients as used in cosmetics //International journal of toxicology. 2023;42(1):57-92.
20. Berrington de Gonzalez A. et al. Epidemiological studies of low-dose ionizing radiation and cancer: rationale and framework for the monograph and overview of eligible studies //JNCI Monographs. 2020;56:97-113.
21. Leong F. et al. Quality standard of traditional Chinese medicines: comparison between European Pharmacopoeia and Chinese Pharmacopoeia and recent advances //Chinese Medicine. 2020;15:1-20.
22. CLAV P. M. A. Product Monograph, including Patient Medication Information. – 2022.
23. Джатдоева Д. Т. Комплексная оценка применения лекарственных растений в современной медицине в зависимости от биоорганических процессов //Вестник Курской государственной сельскохозяйственной академии. 2022;9:113-119.
24. Cavaller Bellaubi M. et al. The European Medicines Agency facilitates access to medicines in low-and middle-income countries //Expert Review of Clinical Pharmacology. 2020;13(3):321-325.
25. Тарабукина А. А., Илларионова Т. В. Фитотерапия как проект в социально-культурной деятельности (на примере момского улуса республики саха (Якутия)) //Мир науки, культуры, образования. 2020;6(85):306-308.
26. Нуржанова Р. Б. и др. Транзиторные ишемические атаки: дифференциальный диагноз, лечение, профилактика (Обзор литературы) //Вестник Казахского Национального медицинского университета. 2021;3:85-90.

Qabul qilingan sana 20.07.2024